gemeente **Roermond**

VOORSTEL AAN EEN COMMISSIE VAN DE GEMEENTE ROERMOND

Onderwerp: Richting geven aan voorstel voor lokaal mediabeleid
Zaaknummer: 153578 - 2024
Datum: 11 november 2025

Inleiding

Wat we in de media zien, horen en lezen heeft invloed op ons beeld van de wereld en ons handelen. Dat heeft te maken met de informerende, verbindende en controlerende kerntaken van onafhankelijke media: ze duiden het nieuws, verbinden mensen in de gemeenschap en fungeren als waakhond van de democratie. Tegen die achtergrond ziet de Nederlandse overheid het als haar taak de kwaliteit, de diversiteit en de toegankelijkheid van het media-aanbod te beschermen.

Vanuit hun eigen verantwoordelijkheid leveren ook lokale overheden daaraan een bijdrage. Als gemeente Roermond zijn we ons bewust van de medeverantwoordelijkheid voor het media-aanbod. Daarom heeft de Commissie Burgers en Samenleving (BS) in oktober 2024 verzocht om een procesvoorstel voor onderzoek naar de mogelijkheden van een lokaal mediabeleid.

Het collegebesluit van 7 januari 2025 om onderzoek te doen naar de mogelijkheden en meerwaarde van lokaal mediabeleid in Roermond heeft geleid tot de volgende verkenningen:
1. er is advies ingewonnen bij instanties als de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen (NLPO) en de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ);
2. bureau Invior heeft in opdracht van de gemeente onderzoek verricht naar: 1. de waarde van lokale media voor inwoners en andere betrokkenen (bijlage 1) en 2. de behoefte aan mediabeleid bij lokale media in het licht van het veranderende medialandschap en de nieuwe Mediawet (bijlage 2).

De Mediawet kent aan gemeenten een wettelijke taak toe voor het in stand houden van een lokale publieke omroep. Momenteel nemen we onze verantwoordelijkheid voor het lokale media-aanbod door uit het uitvoeren van onze wettelijke taak, zonder dat die is ingebed in mediabeleid. Uit het toegezegde onderzoek blijkt dat er in feite twee scenario's zijn, als we ervoor kiezen om die verantwoordelijkheid anders vorm te geven:
1. via mediabeleid zonder mediafonds;
2. via mediabeleid met een mediafonds.

Een compacte beschrijving van beide scenario's met hun belangrijkste voor- en nadelen is aan deze nota toegevoegd (bijlage 3).

Voorstel

Aan de Commissie Burgers en Samenleving wordt voorgesteld:

1. in te stemmen met de uitwerking van lokaal mediabeleid volgens scenario 2 (mediabeleid met een mediafonds), met als hoofdlijnen:
   - beleid dat rekening houdt met wettelijke taken en de diversiteit van het Roermondse media-aanbod;
   - beleid dat gebruikmaakt van een mediafonds als financieringsinstrument in de vorm van een pilot.

Argumenten

1.1 Mediabeleid biedt een kader voor de wettelijk verankerde zorg voor de media
Vanuit democratisch perspectief waarborgt de overheid de persvrijheid. Persvrijheid is namelijk onderdeel van de vrijheid van meningsuiting, die in Nederland is vastgelegd in de Grondwet. Tegen die achtergrond heeft de overheid als taak de onafhankelijkheid van de media te beschermen. Publieke omroepen vormen fundamentele schakels in het Nederlandse mediabestel, ook op lokaal niveau. Dat zien we onder meer terug aan taken die zowel de huidige als de nieuwe mediawet aan gemeenten toebedeelt. De minister van OCW streeft ernaar dat deze nieuwe mediawet per 1 juli 2026 in werking treedt en voorziet de feitelijke start van het nieuwe lokale publieke mediastelsel per 1 januari 2028. De periode van 1 juli 2026 tot 1 januari 2028 behelst een transitieperiode. Met mediabeleid beschikken we over een helder kader voor uitvoering van de in de huidige en nieuwe wet opgenomen gemeentelijke taken.

1.2 Mediabeleid maakt het mogelijk om te sturen op ontwikkelingen in de sector
Uit landelijk VNG-onderzoek blijkt dat de mediasector onder druk staat als gevolg van economische, technologische en maatschappelijke ontwikkelingen (bijlage 4). Afname van journalistieke menskracht, veranderende strategieën van adverteerders en kwetsbare verdienmodellen bedreigen het functioneren van de media en de journalistiek. De opkomst van sociale media en burgerjournalistiek leiden eveneens tot veranderingen in de sector. Recent onderzoek van Invior bevestigt dit beeld voor Roermond (zie bijlage 2). Met het opstellen van mediabeleid kunnen we sturen op genoemde ontwikkelingen.

1.3 Mediabeleid biedt een handelingskader voor de diversiteit van het Roermondse media-aanbod
Onderzoek van Invior laat zien dat de inwoners gebruikmaken van een rijkgeschakeerd media-aanbod (bijlage 1, managementsamenvatting pag. 2). Dit varieert van L1 en De Limburger tot ML5 en Roermond Nieuws. Om zich op lokaal nieuws te oriënteren maken ze vooral gebruik van sociale media en websites, gevolgd door de krant en radio. Gezien dit gebruik is het belangrijk dat ons mediabeleid in kan spelen op de dynamiek en diversiteit van het Roermondse media-aanbod.

1.4 Verschillende Nederlandse gemeenten werken met mediabeleid
Niet alle Nederlandse gemeenten beschikken over mediabeleid. Zij voeren slechts hun wettelijke taak uit. Dat betreft hun onderhoudsplicht voor de eigen lokale publieke omroep, die in zekere zin valt te beschouwen als een journalistieke basisvoorziening. Om in te kunnen spelen op de diversiteit van het lokale media-aanbod en te kunnen sturen op ontwikkelingen in de mediasector kiezen echter steeds meer gemeenten voor een uitvoeringskader. Zo beschikken steden als Den Haag, Dordrecht, Groningen Leiden en Tilburg over mediabeleid. Bij een keuze voor mediabeleid kan Roermond dan ook profiteren van elders opgedane ervaringen.

1.5 Onafhankelijke journalistiek als Dienst van Algemeen Economisch Belang
Onafhankelijke professionele journalistiek heeft een prijs die zich niet altijd laat vertalen in een verdienmodel. Om deze praktische reden, maar ook om principiële redenen adviseert de VNG aan gemeenten om journalistiek te beschouwen als een 'merit good', ofwel Dienst van Algemeen Economisch Belang (bijlage 4, p 19). In Roermond kunnen wij ons vinden in deze visie.

1.6 Financiële steun komt tegemoet aan de behoeften van Roermondse media
Als gevolg van de druk op de sector geven de Roermondse media aan dat zij voor de gemeente een belangrijke rol zien weggelegd om hen te versterken. Volgens het onderzoek van Invior denken zij daarbij onder meer aan middelen voor technologische innovatie, opleiding, extra professionaliteit en huisvesting (bijlage 2, aanbevelingen en conclusie). Een financieringsinstrument biedt ons mogelijkheden om de gevraagde steun te bieden.

1.7 Financiële steun komt tegemoet aan de wensen van de inwoners van Roermond
Een ruime meerderheid van de Roermondse bevolking, zo'n 65%, vindt dat de gemeente financiële ondersteuning moet bieden aan lokale media. Dit blijkt uit onderzoek van Invior (zie bijlage 1, managementsamenvatting pag. 3). Een financieringsinstrument sluit aan bij de ondersteuningswens.

1.8 Een mediafonds is een financieringsinstrument dat persvrijheid garandeert
Uit onderzoek van Invior blijkt dat lokale media bij gemeentelijke, financiële ondersteuning hun onafhankelijkheid willen blijven behouden (bijlage 2). Onafhankelijkheid betekent dat de inhoudelijke keuzes niet kunnen worden beïnvloed door de overheid. Overheidsbemoeienis staat immers op gespannen voet met persvrijheid. Uit ervaringen van Nederlandse gemeenten als Leiden en Tilburg blijkt dat een mediafonds op afstand van de gemeentelijke politiek een geschikt instrument is om op lokaal niveau media financieel te helpen bij de realisatie van onafhankelijke journalistieke producties gericht op lokale items en maatschappelijke onderwerpen die elders onderbelicht blijven. Of het initiatief voor een financieringsaanvraag bij een mediafonds uitgaat van kranten, radio, televisie, digitale media of van een samenwerkingsverband, speelt nauwelijks tot geen rol. Cruciaal is dat een mediafonds een deskundig en van de politiek onafhankelijk oordeel mogelijk maakt over de te ondersteunen journalistieke producties.

1.9 Een pilot biedt kansen om ervaringen op te doen
We constateren dat de mediafondsen van andere Nederlandse gemeenten verschillen in doelstelling en ambitieniveau. We moeten ontdekken wat voor een soort mediafonds past bij Roermond. Daarom gaan we bij de keuze voor een lokaal mediafonds uit van een pilot. Een proefperiode stelt ons in staat het doel en de praktijk van het fonds te uit te proberen, en de effecten ervan te evalueren. Een pilot vormt daarmee een goed vertrekpunt voor besluitvorming over het al dan niet continueren van een mediumfonds.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Bewaken van de persvrijheid is fundamenteel
Bij het inrichten van het mediafonds moet elke schijn van overheidsinvloed op de keuze voor financiële ondersteuning worden vermeden. De mediawet verbiedt namelijk politieke inmenging met onafhankelijke journalistiek. Dit betekent dat te allen tijde procedures moeten worden vermeden die bepalen dat keuzes voor honorering of afwijzing van ondersteuningsverzoeken bij het mediafonds ter goedkeuring moeten worden voorgelegd aan het college. Dit betekent dat ook procedures waarbij adviezen van onafhankelijke deskundigen aan het college worden voorgelegd, moeten worden vermeden.

1.2 Realiseren van een mediafonds vergt zorgvuldigheid

Ervaringen van andere Nederlandse gemeenten leren dat het realiseren van een mediafonds zorgvuldigheid vergt. In de praktijk wordt voor zo'n fonds een stichting opgericht. Dit betekent dat er een bestuur moet komen en stichtingsstatuten moeten worden opgesteld. Met aandacht voor de governance zal een uitvoeringsreglement moeten worden vastgesteld. Ook moet er een afwegingkader met heldere criteria komen. In de praktijk vergt dit de nodige zorgvuldigheid

1.3. *Effecten van de nieuwe mediawet*

De nieuwe mediawet brengt een aantal veranderingen met zich mee. Naast de landelijke en regionale omroepen telt Nederland momenteel ruim 200 lokale publieke omroepen. Met de nieuwe mediawet gaat de Rijksoverheid dit aantal terugbrengen tot 80. Deze omroepen krijgen dan meer een streekfunctie, vandaar dat wordt gesproken van streekomroepen. Roermond maakt deel uit van de streek Midden-Limburg, samen met Echt-Susteren, Leudal, Maasgouw, Nederweert, Roerdalen en Weert.

In (het voorstel voor) de nieuwe mediawet blijft de gemeente betrokken bij de vijfjaarlijkse aanwijzingsperiode van de publieke (streek)omroep. Maar de huidige financieringsplicht van gemeenten verdwijnt. Vanaf 1 januari 2028 ontvangt de streekomroep zijn basisfinanciering rechtstreeks van de Rijksoverheid. Daardoor ontstaan er voor gemeenten andere mogelijkheden.

Belangrijk aandachtspunt bij alle veranderingen is dat de Rijksoverheid gemeenten oproept om vanaf 2028 mee te investeren in de streekomroep door de basisfinanciering van het rijk aan te vullen met lokale middelen. Voornaamste argument daarvoor is dat gemeentelijke cofinanciering de streekomroep in staat stelt meer, professioneel maatwerk te leveren.
In verband met de aanwijzingsprocedure voor de streekomroep wordt een gemeenten gevraagd om uiterlijk eind 2026 aan te geven in hoeverre ze bereid is voor de aanwijzingsperiode 2028 – 2032 structureel bij te dragen aan de streekomroep. Aanvragers voor de zendmachtiging van de streek moeten immers weten op welke financieringsstromen ze kunnen rekenen voordat ze hun aanvraag voor zendmachtiging indienen.
Tijdens VNG-bijeenkomsten over de vorming van de streekomroep in oktober 2025 is gebleken dat de meeste gemeenten worstelen met het genoemde verzoek. In het licht van de komende gemeenteraadsverkiezingen, wijzigingen in de aanwijzingsprocedure en de behoefte aan afstemming tussen gemeenten binnen één streek achten zijn zorgvuldige besluitvorming over structurele aanvullende financieringen niet of nauwelijks mogelijk. Wij delen die zorg.

1.4. Lokaal mediabeleid is geen communicatiebeleid

Gemeentelijke communicatie is belangrijk, maar vervangt de rol van de onafhankelijke journalistiek niet. Redactioneel onafhankelijke media versterken de geloofwaardigheid en het bereik van publieke communicatie, juist omdat ze onafhankelijk zijn. Gemeentelijk mediakanalen informeren vanuit gemeentelijk perspectief; onafhankelijke lokale media onderzoeken, duiden en volgen op. Die functies zijn niet inwisselbaar. In de praktijk profiteren media ook van bepaalde gemeentelijk opdrachten. Soms kopen gemeenten namelijk (advertentie)ruimte of (reclame)zendtijd bij hen in. Bijvoorbeeld om gemeentelijk beleid uit te dragen, campagnes onder de aandacht te brengen of personeel te zoeken. Het gaat daarbij om gemeentelijke boodschappen en niet om inhoudelijke keuzes van de journalistiek. Deze vorm van gemeentelijke financiering vloeit daarom voort uit communicatiebeleid, en niet uit mediabeleid.

Historisch overzicht

- 7 mei 2024: Beeldvormende bijeenkomst door NLPO ‘Vorming streekomroepen en lokaal mediabeleid’
- Op 1 oktober 2024 heeft de Commissie Burgers en Samenleving (BS) verzocht om een procesvoorstel voor onderzoek naar de mogelijkheden van een lokaal mediabeleid.
- 10 januari 2025: Raadsinformatiebrief Procesvoorstel onderzoek lokaal mediabeleid (153578-2024).
- 25 maart 2025: Beeldvormende bijeenkomst ‘Lokaal mediabeleid’

Financiële gevolgen
Bij de verder uitwerking van dit voorstel gaan wij uit van betrokkenheid van externe deskundigen. We ramen de aanloopkosten voor verdere uitwerking hiervan in 2026 op € 25.000,-.
Deze kosten dienen betaald te worden binnen het taakveld 5.6 Media, waar op dit moment onvoldoende middelen hiervoor zijn begroot. Dit zal leiden tot een overschrijding van de begroting hierop, die in de eerste tussenrapportage kan worden bijgesteld.

Tevens is er in de begroting geen dekkingspost opgenomen voor de uitvoering van mediabeleid. Nadat scenario 2 is uitgewerkt, zullen de resultaten met bijbehorende kosten aan de gemeenteraad ter besluitvorming worden voorgelegd. Kijkend naar de budgetten van andere Nederlandse mediafondsen kan gedacht worden aan jaarlijkse kosten voor een Roermonds mediafonds voor maximaal € 50.000,- gedurende de periode 2027 t/m 2029 (de voorgestelde pilotperiode).

Communicatie en participatie

Inwoners, media en andere belanghebbenden uit Roermond zullen wij (opnieuw) betrekken als wordt besloten tot verdere uitwerking van een voorstel voor mediabeleid. Ook zullen wij dan gebruikmaken van de adviezen van relevante instanties als de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten, de stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen en onafhankelijke deskundigen op het terrein van mediabeleid. Deze aanpak sluit aan bij de eerdere betrokkenheid van inwoners, media en andere belanghebbenden uit Roermond bij de totstandkoming van dit voorstel.

Uitvoering en evaluatie

Indien de commissie BS beslist conform dit voorstel gaan we (een voorstel voor) mediabeleid opstellen, al dan niet in de vorm van scenario’s. Elementen die daarbij in ieder geval aan de orde komen zijn: het waarom van mediabeleid, de juridische context, het Roermondse medialandschap en ontwikkelingen in de mediasector. Op grond van uitgangspunten voor mediabeleid wordt een aantal speerpunten van beleid benoemd. Daarnaast bevat het beleid een financieringsparagraaf over kosten en dekking.

Volgens dit voorstel bevat het mediabeleid ook de doelstelling van en de randvoorwaarden voor totstandkoming van het mediafonds. De feitelijke uitwerking en realisatie ervan vindt plaats na besluitvorming over het mediabeleid.

Naar verwachting kan het (voorstel voor) mediabeleid rond de zomer van 2026 gereed zijn.

Bijlagen

Bijlage 1: Managementsamenvatting bij dashboard Mediabeleid – Mediapartners, Invior, april 2025.
Bijlage 2: Onderzoekrapport Mediabeleid – Mediapartners, Invior juni 2025.
Bijlage 3: Scenario's mediabeleid.
Bijlage 4: Wachten kan niet meer: Handvatten voor een breed gemeentelijk mediabeleid, VNG 2020.

Actuele informatie over de invoering van de nieuwe mediawet is te vinden op de volgende websites van:

- het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/media-en-publieke-omroep/mediabeleid
- het Commissariaat voor de Media: https://www.cvdm.nl
- de stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen: https://www.nlpo.nl

Ter inzage:
Niet van toepassing